

BISERICA și ȘCOLA.

Foia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 și v. a.

Corespondențele să se adreseze Redacției

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Nr. 1844 Pres.

IOAN,

din îndurarea lui Dumnezeu episcop diecesan
al Aradului, Orăzii-mari, Ienopolea și al Hal-
magiului, precum și al părților adesea din
Banatul-Temișan.

*Iubitului cler și popor eparchial, onorațiilor deputați
sinodali: dar și milă dela Dumnezeu Tatăl și Dom-
nul nostru Iisus Christos.*

Cu provocare la §§-ii 89 și 90 din Statutul
organic, convocăm Sinodul nostru eparchial ordinaru
al diecesei Aradului, la biserica noastră catedrală de
aici pe Dumineca Tomei, adică 12/24 Aprilie a. c.,
la 9 ore dimineața, în care și, după săvârșirea ser-
vițiului divin, va urma deschiderea Sinodului în sala
Seminariului diecesan.

Arad, 2/14 Aprilie 1898.

Ioan Mețianu, m. p.

Episcopul Aradului.

ad. Nr. 1017/1897.

Protopresbiterul Șiriei, în calitate
de Comisar consistorial.

Cercular,

*cătră Onorații membri clericali și mireni, ordinari și
estraordinari, ai sinodului protopresbiteral gr. ort. român
din protopresbiteratul Ienopolei (Boroșineu).*

Venerabilul Consistoriu diecesan, prin ordinul
de sub Nr. 6167 din an. t. a binevoit a-mi incre-
dinta onorifica misiune de a conduce sinodul proto-
presbiteral gr. ort. român al tractului Ienopolea.

Întru îndeplinirea acestei misiuni, pe baza „Re-
gulamentului pentru procedura la alegerea de pro-

topresbiter“ am onore a convoca de nou pe On
membri ai sinodului protopresbiteral din tractul Ie-
nopolei, clericali și mireni, ordinari și estraordinari,
la sinodul electoral, ce să va ținea: **Marți în 21
Aprilie (3 Mai) 1898 la 11 ore a. m. în sta bi-
serică din Ienopolea.**

Obiectele de pertractat sunt:

- 1) verificarea membrilor nou aleși,
- 2) alegerea de protopresbiter al tractului Ie-
nopolea.

Actului de alegere, conform datorinței noastre
creștinești și-a prescrișelor legii, i-va premerge ce-
lebrarea stei liturgii, împreună cu chemarea sân-
tului Duch; în aceeași și la 9 ore nainte de amăzi
în sta biserică din Ionopolea.

Șiria, la 2/14 Aprilie 1898.

Georgiu Popoviciu, m. p.
protop al Șiriei comisar consist.

Viéța.

„Săvârșitus'au“.

Crucea, mormântul, viéța și înviiarea le vesteș-
ce Ceriul pamântului în aceste sfinte zile, ca să în-
nalte pre om la o viéță ideală, în carea deslănțuit
din lanțurile grijilor dîlnice să guste din indestulirea și
fericirea, ce i-o dă chipul și asemănarea lui Dumnezeu,
inseninat și luminat prin dumnezeiescă lumina înviiării,

Crucii Tale ne închinăm Stépâne. Întrinsa ve-
dem așezată pentru veciniciă scara din vedenia pro-
rocului Isala, carea înalță pre om de pre pamânt la
Ceriuri, ca să auzim glasul sfânt al ingerilor și pa-
cea și împărăția Ceriului să-se încetățenescă pre pă-
mânt. Mormântul Domnului ne este cheazășia aces-

tei vieți ideale ceresci. Vieța, ce răsare astăzi din mormânt, este izvorul vieții, lumina, întru carea am vădut lumina, ca bând bătură nouă nu din pără stărpă, ci din Christos, izvoritoriul nestrăicării, să mărim sfânta Ta înviare, și să luăm duch sfânt, pentru o nouă vieță.

Înălțați în aceste sfinte zile din lanțurile și vârtejului vieții trecătoare pământesci ni-se deschide Ceriul, — ca să-l vedem în adevărata sa lumină; și din această vecinică lumină să vedem, și să cunoșcem pământul dat nou în stăpânire, să-l facem puncte de trecere pentru o nouă vieță, — în carea usând de darurile, ce le revarsă Ceriul asupra noastră cu imbelșugare, să putem înfrânge ispitele vrăjmașului, și să-putem trăi o vieță întru Christos, și prin acesta să-putem reda pământului bucuriile raiului pământesc de odiniură.

Înțelegem astăzi mai bine decât ori când sfințenia, tăria și puterea vieții întru Christos, — pentru că mare este în lume amărăciunea și rodirile veninoase venite asupra noastră din viclenia vrăjmașului, îmbrăcat în hainele unei mulțimi mari de proroci mincinoși, cari năpăstuiesc și invenineză lumea.

Prin acești proroci mincinoși se încercă a-se ridica de nou la valoare idolul zdrobit odiniură de Moise în pustii; și lumea de astăzi este espusă de nou ispitelor de a căde în idololatriă. Minciuna și calumnia, carea a răstignit odiniură vieța și pre Domnul vieții, își-ridică de nou capul prin gura acestor proroci mincinosi, ca să innece, și să zdrobescă puterea dărului, lumina și vieța, carea răsare, și strălucese din mormântul Domnului pentru a conduce omenimea la vieță și fericire.

Luptă grea luptăm astăzi cu acești proroci mincinoși; dar luptăm luptă bună, luptă ce poartă pre stégul, sub carele stntem grupați, semnul biruinții, — pentru că via și datătoriă de vieță este credința noastră în puterea dărului, revărsat în inimile noastre, prin crucea și înviarea Domnului.

Ne-au prevestit Domnul în sfânta Sa evangeliă, că vor veni asupra noastră prorocii mincinoși de astăzi, și ne-a învățat în același timp și modul, în carele să-i înfruntăm, și să-i reducem la neputință.

Armă de nebiruită biruință ne este în această luptă crucea și evangeliă Domnului, armă lasată nouă de moscenire prin multe șirăie de sânge de vredniciei nostri părinți și înaintași.

Acastă vecinic biruitărie armă ne întăresce și ne îndulcesce vieța în aceste zile de grea răstriste,

în cari adevărul este defăimat, ér minciuna îmbrăcată în laudele vrăjmașului și asupritoriului!

Crucea Domnului a biruit asupra morții, și vieța răsărită din mormânt prin lumina înviiării chiamă neamurile la nouă vieță prin credința în Domnul cel răstignit și înviiat din morți a treia și.

Sărbătorea și triumful acestui dumnezeiesc act il-serbăm în aceste sfinte zile. Sărbăm astăzi inaugurarea legii celei noue și triumful credinții noastre neclătite în Domnul și Mântuitoriul Christos. Prin cruce s'a sigilat nu din voința omului, ci din ordin nestrămutaver dumnezeiesc: îndurarea cea nemărginită a lui Dumneșeu față de neamul omenesc; ér prin rumperea peceților de pre mormântul Domnului în actul sfânt al înviiării s'a întărit pentru vecinică credința în divinitatea evangheliei, credința în divinitatea Mântuitoriului și în divinitatea sfintei Sale biserici.

Acastă credință a fost în trecut razimul și tăria bisericii și poporului român în luptele seculare ale trecutului. Acastă credință coustituie garanța viitorului nostru.

Credința noastră în Dumneșeu și în Domnul, cel ce au înviiat din morți a treia și, este vieța și izvorul vieții noastre.

Credința este vieță și această, vieță ni-se înfățișeză astăzi în deplina ei lumină dumnezeiescă.

Armați cu această credință în sufletul și inima noastră vom poté lupta cu deplin succes contra prorocilor mincinoși ai veacului, vom poté înfrânge și face față multelor necazuri, ce ne impresură, și vom poté să-ne dăm tributul cu spor și succes la opul cel mare al desvoltării și înaintării bisericii și poporului nostru.

Credința dă tăria și răbdare muncitoriului, carele asudă sub presiunea zădufului zilei pentru a-și câștiga pânea de toate zilele. Credința dă mângăiere și alinare celui ce se găsesce în necazuri și în durere. Credința dă celor slabi tăria, și înalță și ridică pre cei smeriți. Credința este pavéză, scut și îndelungă răbdare. Credința dă credincioșilor curaj și bărbăție în lupta cea nesfârșită contra necazurilor și ispitelor lumii. Credința face din dușmani prieteni și împreună lucrători întru ajungerea bunăstării și fericirii vremelnice și vecinice. Credința este tăria și podoba bisericii. Credința estd vieță și izvor de vieță.

„Săvârșitusau“ este cuvântul Domnului în momentul când adăpat cu oțet și-a dat sufletul, — nu pentru ca să-se stângă o viață de om, ci pentru ca

să-se rumpă puterea morții, să-se încetățenescă pe pământ vecinica viață, și Domnul să stăpânescă prin sfânta lui biserică asupra modului de gândire și acțiune al credincioșilor.

Acastă stăpânie a sfintei evanghelii, această putere și tăria nebiruită a darurilor dumnezeiești ni-o înfățișează sărbătorele sărbătorilor, carea o prăznuim astăzi cu solemnitatea propriei acestei sfinte și dumnezeiești zile; și însetați după bucurie, și inspirați de dorul după zile mai bune intrăm astăzi în sfânta biserică, — ca să-ne îndulcim sufletul nostru greu cercat de amărăciunea veacului, în carele trăim, — și gustând din bogățiile Cerului să luăm în inimile noastre lumina evangheliei, — carea să-ne conducă la bine și fericire pe calea cea necunoscută a acestei vieți. Armați cu această lumină a credinții vom poté înfrânge cu deplină convingere de isbândă toate necazurile, cari ne impresoră; și vom poté avé răbdare și bărbăție deplină în lupta noastră pentru existență și înaintare.

Christos au înviat.

Sărbătorele Invierii Domnului.

Invierea Domnului din morți s'a privit de biserică întotdeauna de cea mai sublimă sărbătore, și această din motivul pentru-că întreaga operă de mântuire își are fundamentul său în ea. „Dacă nu a înviat Christos — țice apostolul Pavel — atunci atât predicarea noastră, cât și credința noastră sunt deșarte; în loc să fim vestitorii evangheliei, am fi predicatori mincinoși“ (I. Cor. 15. v. 14—20). Din această însemnătate mare a invierii Domnului a instituit biserică această sărbătore, carea ca prototip, își are fundamentul său în Pascele Testamentului vechiu.

Pe timpul eliberării poporului israiltean din robia Egiptului, nevoind egiptenii a-i lăsa pe israilteni a eși din Egipt, a trimis D-țeu pe ângerul său, ca să-i pedepsească pe egipteni pentru această învârtoșie a inimii lor, omorînd în o noapte pe toți cei ântâi născuți ai egiptenilor, începînd dela ômeni până la dobitoce. Ca însă să scie ângeru. perđerii în cari case locuiesc israilteni, și astfel în trecerea s'a să-i cruțe, li-a poruncit D-țeu prin Moisi, ca cu sângele unui miel să stropescă usciorii ușelor, ca trecînd ângerul să vadă, și să nu între și la ei. În urma acestei plăgi au scăpat israiltenii din robia Egiptului și întru amintirea acestei eliberări au instituit sărbătorele Pascilor dela cuvîntul evreesc „pasah“ a trece, adecă trecerea ângerului în noaptea perđerii.

Acastă sărbătore a judeilor și-a ales-o Mântuitorul spre a efeptui în decursul ei minunile îndurării sale față de neamul omenesc, murînd pe cruce și înviînd a treia ți. Ință creștinii serbeză Pascele nu

numai întru aducerea aminte de patimile, mórtea și invierea lui Christos, a mielului celui nevinovat, carele a luat păcatele lumii asupra sa. ci și întru aducerea aminte de mântuirea noastră din sclăvia diavolului și a păcatului.

Sărbătorele Pascilor nu e numai sărbătorele cea mai sublimă, cununa și sărbătorele sărbătorilor, ci e și cea mai veche, avînd origine apostolică. Inșiși apostolii au sărbat-o, și au poruncit și celorlalți creștini a o sărba cu demnitate. Așa țice apostolul Pavel: „Drept aceea să sărbăm nu în aluatul cel vechiu, nici în aluatul reuțății și al vicleșugului, ci întru azimele curățeniei și ale adevărului“. Stul Ignatie cel mare († 104—116) amintescă în epistola s'a către Filipeni de sărbătorele Pascilor, ca de o sărbătore, ce în general să sărba de creștini.

De și sărbătorele Pascilor datează de pe timpul apostolic, și de și să sărba ea de toți creștinii, totuși ce privesce timpul sărbării, era diferință între creștinii diferitelor biserici sărbătorele Pascilor împărțindu-se în două părți: în pascha restignirii, careia îi corespunde astăzi Vinerea patimilor și în pascha invierii. Creștinii Asiei mici, Mesopotamiei și al Siriei, punînd pondul pe țiuă lunară sărbau pascha restignirii în totdeauna în 14 Nisan (Nisan luna evrească-jumătatea a două din Martie și jumătatea ântâia din April) ca țiuă restignirii lui Christos, ér la trei țile pascha invierii, fie fost aceste ori și ce țile săptămânale. Biserica Romei, Egiptului și a Greciei puneau pondul pe țiuă săptămânală și sărbau pascha invierii întotdeauna într'o Duminecă și anume în Dumineca ce după ecuinvețiu de primăvară urma țilei a 14-a a lunei lui Nisan, adecă lunei pline. Îscându-să ceartă în privința această între creștinii Asiei mici și ai bisericii Romei sinodul I. ecumenic (325) desapróbă usul bisericii asiatice și întăresce usul bisericii romane-alexandine, statorînd de regulă generală pentru întreaga biserică, ca Pascele să se serbeze de toți creștinii Dumineca și anume Dumineca ântâia, carea urmează lunei pline după ecuinocțiu de primăvară; dacă însă s'ar întembla să coincidă această Duminecă cu pascele jidovesci, atunci Pascele creștine să să amâne cu opt țile.

De ôre-ce Pascele să orientează după luna plină, de aceea să și serbeză ele în fie-care an în alt timp. Timpul posibil al sărbătorii Pascilor e dela 22 Martie până la 25 Aprilie.

Acastă sărbătore întrece pe celelalte nu numai în sublimitatea sa, ci și în modul sărbării. Creștinii cei vechi petreceau totă noaptea de Sâmbătă spre Duminecă în biserică, așteptând în rugăciuni și veghiere momentul invierii Domnului, us păstrat și până astăzi în biserică noastră. În țiuă invierii creștinii să întreceau în fapte de milostenie, ear împărații și domnii dădeau libertate prizonierilor și sclavilor. În biserică să sfințeau bucate, mielul paschal, ca simbolul Mântuitoriului și ouă roșii. Ouăle erau la Iudei și păgâni simbolul creațiunii, așadar și ouăle între-

bunătate la Paști simbolizează creațiunea nouă adusă prin învierea lui Christos. Ele sunt de coloare roșie spre a aduce aminte de sângele Mântuitorului vărsat pe cruce.

Pentru însemnătatea cea mare, ce o are această sărbătoare, au prelungit-o creștinii cei vechi prin o întreagă săptămână, numită săptămâna luminată. În tot decursul acestei săptămâni se făceau în biserică servicii dăeesci. Mai târziu însă împrejurările grele de traiu au silit reducerea numai la trei zile. Biserica însă nu s'a mulțămît cu sărbarea ei numai odată în an, ci a aședat, ca învierea Domnului să se sărbeze în fie-care Duminecă, numărându-se Dumineca, de întâia și a săptămânii, întru amintirea renașerii aduse de Christos, în locul Sâmbetei, ca ziua în care s'a finit crearea lumii.

Despre energia învățatorului în școlă.

Între însușirile ce se recer dela un învățator, ca să pótă corespunde grelei sale chiamări, numărăm și energia, fără de care învățatorul nu să pótă bucura de fructele ostenelelor sale.

Deci energia în școlă să pótă lua în trei privințe :

1. În privința școlarilor.

Învățatorul energie întră în școlă cu o privire lină, și cu pas sigur de bărbat. La vederea lui, gura școlarilor vorbăreți amuteșce, larma pierde, și ordinea reîncepe ; mai trebuie cel puțin o privire deosebită serioasă, și liniștea e la loc. Așa începe ora de școlă, așa o finesce. El începe propunerea punctual cu baterea orei. Nu negligă nici un minut, nici o oră, nici o și de școlă. El se îngrijește, ca în timpul propunerii să domnescă în școlă liniscea cea mai completă și atențiunea cea mai încordată. Observând cea mai mică conturbare, — încetă momentan de a propune. Un ast-feliu de învățator domnește, și impune numai prin preșența sa. Vorbe pedepsitoare rare-ori le auși din gura lui, și cu atât mai rar îl veși folosind instrumente de pedepsă.

Prin dreptate și prin consecuența-i de fer, înfluințază în mod nerestabil asupra școlarilor ; ei simt și cunosc, că este acela în școlă, cărui-a caută a-se subordina toți.

Pentru drepturile școlarilor să să întrepună învățatorul. Obvin casuri, unde pre școlari îi șicanéză, sau plane fără a merita îi bate cine-va. În acest cas, învățatorul energie își ține de datorință a-se întrepune, și a-le exopera satisfacțiunea demnă de dênșii. La din contră, observând școlarii că învățatorul e în privința lor nepăsător, — atunci și ei să înstreinéză de dênșul.

2. În privința materiei de înștuțiune.

Învăț. energie știe tot-deuna că ce vrea, și cum vrea. El să pregătește pentru fie-care oră de propunere. Merge linisct în școlă, că propunerea va fi precisă și clară. Școlarii îl-vor înțelege ușor, și vor învăța cu plăcere. Obiectul ce-l propune e rumegat de el bine, il a-re așa-dicând pe degete, și cu resoluțiune tare scóte la capăt pensul început. El dá ocasiune și școlarilor mai slăbuți a-să arêta cu ce știu, și se în destuleșce față de ei și cu prestațiuni mai puțin mulțămitoare, ca să nu pėrdă credința în puterile proprii. Dar' nu propune neintrerupt, că-ci aceea obosește pre școlari. Și nici nu odichnește mai curênd, până când nu merg tóte după dorința lui ; de aceea variéză, întretêșând întrebări potrivite și ocupațiuni scripturistice. Variațiunea delectéză.

El va ținea tot-deuna în vedere, maxima pedagogică : mai bine e a învăța pe elevi puțin și bine, decât mult și rău. Și în'ru tóte lucrările sale să va acomoda după principiul didactic : dela ce e mai simplu și mai ușor, la ce e mai complicat și mai greu. Ast-feliu va domni preste materie în tóte dimensiunile sale.

3. În privința sa însuși.

Fără guvernare de sine, fără resignațiune, fără de răbdare mlută, e cu neputință a fi învățator bun. De câte-ori îl-va ajunge disgustul, să-l șcie alunga ; de câte-ori e obosit, să știe a-și renoua puterile. Și ori-când va fi în pericol de a-și perde răbdarea, el să să înfrêne. Șcim cum de des ne perdem voia da mai ținea uneo-ri școlă, — grija de a-le familiei, supărarea, etc. etc. sunt cari ne pun în disgustul acesta.

Și ore bine e a-ne lăsa învinși de acesti lup, taciú vingibili ? Nu ! Învățatorul să fie model de bărbăție și tăria proprie. Și dacă ar replica cine-va cu imposibilitatea, — răspund cu cuvintele renumitului Kellnei : „Că cine-va să nu pótă face ceva, trebuie numai să creșă, că nu pótă.”

Toracul-mare, 27 Martie v. 1898.

P. Avramuț,
învățator.

Însemnătatea conterințelor învățătorești.

Conferințele învățătorești luate în înțeles strêns sunt adevărate cursuri întregitoare a cunoscințelor învățătorului. Aici prin împrumutarea ideilor, prin pre-

legeri critice obiective fie-care membru își va înmulți cunoștințele, urmărind ce e bun și folositor, ear ce e rău, va încungiura.

E curios însă, că deși zace în interesul fie-cărui învățator a se perfecționa în meseria sa, se observă chiar contrarul. Absentăm dela conferință fără nici o cauză, ba poate chiar din ușurință — mai mult nici nu aflăm de demnitate a-ne scusa, deși în Convocătoare se accentuează acesta în cazuri de impedecări. Apoi să se scie ca acestea nu sunt lucruri bune.

Venim la adunare, stăm cât stăm, apoi drum bun, finescă membrii biroului cu câțiva din membrii agendele puse la ordine, căci ar fi un sacrificiu din partene a sta până la ridicarea ședinței. Ni-să dau teme spre prelucrare și rezolvire. Unii lucră, alții codesc. Nu înțeleg rostul, cei tineri dela care s'ar pretin de activitate pe toate terenele, nu se înpretenesc cu lucrul, ér bêtrâni se razămă pe bêtrânețe. Nu mai merge, prea multa nepăsare din ambele părți, scusă nu primim nici dela unii. Facă-și fiecare datorința așa după cum și-o pricepe. Să lucrăm cu toții, dar se nu facem teorii, conglomerări de idei fără nici un rost, lăsăm teoriile pentru capete mai luminate, celebrități pedagogice, ér noi să aplicăm teoriile lor în pracă. Conclud: pentru noi e cu mult mai rezonabil ca numai practic se lucrăm. Am amintit acestea ca pe niște rele ce bântue ađi, și mult m'a-și bucura, când mi s'ar dovedi contrarul.

Am luat parte la toate conferințele învățătorești, ba am trecut și în alte tracte ppești spre a-mi face idee despre decursul conferinței și-a altor colegi. Am observat însă aceea, că numai puțini membrii i-au parte activă la agendele conferinței, peste tot luat.

Se cetesc operate, prelegeri practice, le critică doi, trei înși, urmăză alte obiecte și cei doi, trei iau cuvântul, ceialaltii membrii cu zizanie le zic: e foarte ușor a critica pe cineva! Dar vorbă să fie. Inșă o critică obiectivă face cât o lucrare reușită, pentru-că lipsind aprețierea ori-cărui lucru, ce ar putea distinge meritele de greșale!

Numai o deschilinire vreau să fac, că: precum la o lucrare nereușită să critică și arată defectele, întocmai la o lucrare buna ar trebui să se arate părțile ei bune, ceea ce noi n'o facem, ci declarându-o de succésă se trece mai departe.

Terminându-se agendele reuniunii urmădă dela sine, că fie care membru să se îngrijască și de persoana sa proprie, urmăză: p r â n ă u l c o m u n .

„Și ce e mai frumos decât frații a lăcui împreună“ ăice: sta scriptură, „că întru acăsta a promis Dnul viața de veci“. Frumósă sentință morală. Așadară contrariul: nu e nimic mai urât decât atunci când unii din colegi, pentru nu sciu ce, încungiură masa comună, lipsindu-se prin acăsta de auzul frumóselor vorbiri ce de comun urmăză la masă. Un idealist emoționat în focul cuvintelor sale vrea să arate gloria și pozițiunea ce învățătorii și-au elupato prin abeegațiune și zěl neobosit; prin arma lu-

minării. Al'ul, în termini aprópe jalnici arată greutățile și necazurile ce ne istovesc.

Pentru un învățatoriu dela sate, care odată de 2 ori are așa zi frumósă, aceste vorbiri sunt adevărate balzame. Cel puțin așa înțelegem.

Absentarea multor membrii dela conferință, e strins legată de neregularea diurnelor de conferințe. Multe comune bisericesci retrag diurnele dela învățatori cu scop de a economisa. În unele locuri se dau învățătorului „paușal de conferință“ o anumită sumă, care e atât de modestă, încât cu mare greutate se pot acoperi speșele a lor 2 ședințe în tract și una în centru. În alte locuri dau diurne de ăi învățătorului la ăi 2 fl. și căraușie, acăsta formă e cu mult mai rezonabilă ca cealaltă.

Are și acăsta partea sa rea însă, s'a întemplat că mulți din onorații preoți n'au voit să cuiteze învățătorului decât 1 fl. la ăi, de unde se se întrețină acel învățatoriu o ăiună întrégă? De unde solvesce tacsă de membru? E trist acest adevăr. Ar fi de dorit că Ven. Consistoriu să reguleze odată definitiv acăsta cauză. Altcum nu vor înceta nici odată plângerile contra diurnei de conferință.

O trebuință arđendă avem, pentru-ca să ne putem organiza pe temelii și mai solide, compunerea și votarea unui regulament intern, care să limiteze toate drepturile și datorințele membrilor față de reuniune, și viceverse, pentru-că în casuri de disciplină să fie metod de procedere.

Și se nu creedă nimenea că acesta eventualitate e esclusă. Avem probe destule. Pentru liniscea celor curioși voi aduce un cas dela reuniunea Radna. Un membru natural al reuniunii, cum îi place dănsului a se numi — scrie președintelui său o scuză de trei cóle. El și-o numesce: scuză, când colo ce se fie scuză o: calomnie flagrantă la adresa reuniunii și a mai multor membrii ai sei. Ei ce se i faci! s'a arătat confratele că scie mângi multă hârtie. Pré multă osteneală și-au dat, dar se scie, că spini a semănat, spini va secera. Nu avem regulament intern, care pe astfelu de membru l'ar trage sub disciplină, și câte cazuri analóge vor mai fi fiind.

Reuniunea Radna a și făcut pașii necesari pentru elaborarea unui regulament intern, dar ar fi mai consult, ca reuniunea districtuală să redacteze un regulament, carele să aibe potere de drept și în reuniunile protopopesci.

Sol. Giurcóne

Reflecșiuni la articolul: Îmbunătățirea stărei materiale a învățătorilor prin ocupațiuni laterale.*)

Cetind articlul préstimatului meu coleg I. Groșorean: Îmbunătățirea stării materiale a învățătorilor prin ocupațiunii laterale, involuntar 'mi-a venit în

*) Asupra celor cuprinse în acest articlu, vom reveni, reluând firul, în acăsta materie, de unde l'am întrerupt în numărul trecut
Redacțiunea.

minte nise observări făcute la adresa noastră mai anul trecut, prin unele diare, observări, cari au fost reproduse și de acest prețuit diar.

Décă stau să-mi dau sēma de faptul acesta, a-jung la convingerea, că între acēste două: chestia sulevată de colegul Grofșorean în articolul seu, și observările respective, există ore-care nex. Colegul Grofșorean de și în mod indirect, — dar a combătut cu succes acele observări. Se mă esplic.

Ni se aruncă nouă învățătorilor adecă în față, că în comparațiune cu învățătorii din trecut, cari au fosi mai slab dotați, și mai cu puțină cualificațiune ca noi, — noi învățătorii așa șiși moderni, nu facem pentru înaintarea poporului nici cât au făcut aceia; și că școla modernă, — în raport cu jertfele pres-tate de popor, nu aduce rōde suficiente.

Departa de mine, de a nu recunōce învățăto-rilor din trecut meritele, ce în adevēr le compete în educațiunea poporului nostru, — dic însă, că în im-prejurările de astăzi, punēdu-i pre ei în locurile nōstre, n'ar fi în stare se facă nimic.

Este drept, că în raport cu antecesorii noștrii suntem în tōtă privința mai bine provēduți, — dar apoi cine pōte nega faptul, că timpul presinte, nu pretinde dela noi mult mai mult, decât se pretindea atunci dela bătrāni? Și apoi adevērat să fie ore, că școla modernă să nu fi contribuit, și se nu contribuie întru nimic la înaintarea poporului?

Eu, cu consciența liniștită afirm: nu e adevērat. — Sē mergem numai, și să intrām în curtea țera-nului de astăzi, în casa lui, în grādina lui, se mergem la holdele lui, și pretutindenea vom observa o mare deschilinire între present și trecut. Au nu tresare a-nima nōstră de bucurie, când intrând în casa țera-nului, până și aici prin sătuțele nōstre, vedem o lo-cuință spațiosă, naltă, luminată din destul, și ce e mai mult, — curată, și decorată cu felurite lucruri frumōse, făcute de mânilor lui! Ore nu e acēsta un semn învederat de înaintare?!

Ce privesce apoi partea intelectuală, intelegința în popor, — și din acēstă parte ne putem mândri. Caută bisericile nōstre, că în tōte glăsuiesc mārire celui pré înalt fel de fel de coruri, tot de țărani, ceea ce în trecut țeu, nu vedeai.

Constat așadară — fără să fiu optimist, că da, școla modernă, amēsurat im-prejurărilor, în cari a trăit, și-a făcut datorria. Dic: amēsurat im-prejurări-lor, pentru-că cine este, carele să nu cunōscă enor-mele greutăți și necazuri, cu cari are de a face în desvoltarea ei?

Este fōrte învederat, că în fața trebuințelor ce se sporesc, sēu cu alte cuvinte; în fața luptei pentru esistință, pentru conservarea limbei și a religiunei stră-moșești, carea e necesitat să o pōrte poporul nostru în aceste grele timpuri, — datorința și cu acēsta și responsabilitatea școlei nōstre s'a potențat. Dela școlă se așteptă fōrte mult, se așteptă totul. Școla în tot-deauna, dar mai cu sēma de presinte, e o chestiune

de viață, o chestiune: de a fi, sēu a nu fi, pentru poporul și biserica nōstră.

Noi învățătorii suntem pe deplin convinși despre greutatea, ce apasă pe umerii noștrii și stim, că spre a potē corespunde și satisface tuturor așteptărilor, este de lipsă, ca noi, cu trup cu suflet, se ne de-dicām causei în il cărei serviț stām.

Durere însă, că acēsta, pe lângă tot zelul și bunāvoința, n'o putem face în mēsură cuvenită. N'am potut-o face nici până acum, — și de aici au purces pare mi-sē, rēuvoitorii noștrii a învățătorilor, precum șișei mai sus, și în anul trecut ne-au acusat și clevetit — fără a scruta înse cauza. Dar cauza se arată de sine, ea nu atērnă dela voința învățătorilor o stim cu toții: e sārăcia; suntem preocupați de grijele existenței, ér acēste nu ne lasă, să ne îm-plinim cu scumpătate datorința.

Mi se va obiecțiuna, că suntem prea pretensivi. Dar cine pōrtă vina? Noi ore?

Fōrte potrivit vorbesce iubitul meu coleg Grofșorean: „dēcă omul serios caută a se opune acestui curent, remāne strivit la pāmēnt și desconsiderat.“ — Etă rōspunsul!!

Învățatoriul român și până acum a căutat să-și ajute singur și anume: în tēmpul liber s'a făcut econom, vier, stupar, mātăsar, etc. Societatea nici că a potut să afe un espedient mai bun pentru îmbunătățirea sorții învățătorului, decât să-și îndrume pe acesta, a să ajuta singur. Pentru ca să dovedesc în mod pipăibil ce însămnă a-și îmbunătăți învățătorul starea sa materială prin ocupațiuni laterale, fie-mi permis a mă aduce însumi de esemplu:

Sām învățător; ca să-și mi ajut, me ocup și cu puțină economie. Diminēța, până la 1/2 pe opt, e-ventual chiar până la 8 ore, mă ocup cu economia. Intru în școla; aici mă așteaptă 70—80 de elevi — sprinteni și sânătoși. Nu-s pregătit cu nimic, căci n'am avut timp spre acēsta. Mă apuc și propun; trebuie să trec, să trec cam repede, ca să ajung la toți. Sunt 11 ore, dar eu nu-s gata. E, dar trebuie să mă duc, căci am lucrători. Demit elevii. După amēdă-ți — detto. — La 4 ore, după demiterea e-levilor, dēcă am tēmp, mă cuget la sporul făcut ați în școlă, . . . mă îngrozesc! începe a mă mustra consciența, — eu încep să 'mi blastām țilele!

Sē nu ne mai amăgim pre noi înșine fraților colegi!!

Pună tot insul mâna pe pept, și spună nu este așa?

Clevetitorii noștri să tacă!! Ca de inchiere țic și eu cu iubitul Grofșorean:

„Nime n' pōte sluji la doi domni“.

Soborșin.

P. Givulescu.

Despre spiritism.

Originea și dezvoltarea istorică a spiritismului.

— STUDIO —

de D. Voniga.

(Continuare.)

Omul, în starea neputincioasă a inferiorității spiritului său, alergă la „Fetis“ Dela „Fetis“ cere sëlbat-tecul ajutor în resboiu și pericol; cătră el se întorçe și dela el așteptă și speră enun-ciarea pericollor viitoare pen-ru a-se pôtea de timpuriu apăra contra aceloră.

Ast-fel trece esența religiunei, dela gradul cel mai inferior de cultură. în adorarea spiriteior celor trecuți din viêtă. — La adorarea „fetis“-ului se adaugă apoi nu numai necromantia cu tôte speciile ei de magiă, ci și primele și cele mai primitive isvóre ale politeismului păgân.

Acésta direcțiune rătăcită a minții omenești nu pôte fi din deajuns clarificată nici prin iubirea față de cei repausați, nici prin temerea de spiritele acestora și nici prin neștiință ori preocupățiune față de natură

Omul în debilitatea spiritului său nu e în stare a cunoșce legile lumii și a-le naturei. Mai întöiu i-s'a părut, că în jurul său totul e întunecos, mistic și ascuns. În urmă însă își recunște dreptul și datorințele sale.

Da. căci drept are omul la stăpânirea naturei, iar iubirea repausaților sei i-este datorință. Dar precum în exerciarea acelu drept, așa și în împlinirea acestei dato-rință, din cauza debilității spiritului său, a cădüt în rē-tăcire; — căci urmând mai mult inclinărilor sensuale de-căt rațiunei: a călcat legile sistemului universal și re-gulele dezvoltării firești, void cu forța și de odată a pătrunde și a scurta natura întrégă, iar nu în mod natural, pas de pas și cu o înaintare treptată. — N'a voit, ca prin muncă și sudóre și cu ajutorul studi-ului, al cugetării și al muncii străduitoare să se ridice pes-te natură și se o stăpânescă, ci a dorit de odată, fără sacrificiu și ostenelă, prin forța magică, prin far-mec a o pătrunde și a cunoșce tainele ei celea ascunse.

Iată cât de puțin a știut spiritul obscur al omului se respecteze ordinea universală a lumii și a naturei, încât trecând chiar și peste marginele pă-mântului: a nisuit, ca deodată cu lumea reală vedută, prin farmec, prin cuvinte sēci și magice, sē-și supună și-eși și pe cea spirituală și nevedută.

Spiritismul antic.

Necromantia. — Esența, lățirea și speciile ei. —

Vederile spiritului obscur al omenirei despre repor-tul celor vii cu lumea spirituale, și influința acesteia asupra cursului lucrurilor comune din lumea reală, s'au respândit cu o iuțeală înspăimântătoare, sfirșindu-se în tot locul cu diferite, și pentru omenire dăunöse rezultate. În necromantia sunt ascunse sēmēnțele celor mai mari și mai rușinöse rătăciri ale spiritului omenesc.

Credința popórelor sëlbatice era: ca preotul taumaturg*) posedea nescari instrumente și mijlőce misterice și secrete, cu ajutorul cărora se pôte face

stăpânitor nu numai peste lumea fisica, ci și peste cea spirituală. Spiritele morților se învócă, și se ivesc între aceleasi fenomene, ca spiritele la spiritismul luat în în-țelesul modern al acestuia.

Prin deșerturile din Jowa (America) săltarea de de masă e lucru comun și lățit. Sargent vorbește, că în Wigvam și în Blockhaus au aflat grupe de ómeni în jurul acestor mese săltătoare, cari prin mișcări tactice respundeau întrebărilor ce li-se puneau. Aveau și medii de scris și vorbitóre.

H. Matuschin narează, că în Siberia a vedüt un Schaman, preot taumaturg, aședându-se pe latorea întórsă a unei piei de cerb, intinsa lângă un foc, avēnd în mâna dreaptă o dubă magică cu zurgălei și în stânga un arc intins. — Preotul taumaturg a început a bate duba și a juca în cerc pe pelea întinsă până când de odată a cădüt la pământ și a remas un timp ca mort și fără mișcare. Acuma e în „trance“ sau stare de estaz. În jurul lui întunecos se naște apoi încurēnd un sgomot mare, iar în partea de dincoce și de dincolo a colibei se aud diferite glasuri de animale. Pe pelea de cerb se aude o batere tactică și timpită. Sgomotul încēta și se ivate o stare mai linistită. Privitorii așteptă cu nerăbdare decurgerea jocului misteric. Când Șamanul dă semnul inspirațiunei perfecte, privitorii îi adresază în-trebări. Rēspunsurile urmēză cu o manieră de oraclu. Când publicul e satisfăcut, Șamanul recade și în mijlocul celor mai mari convulsioni, între cari ies spi-ritele din el remâne cātva timp culcat la pământ.

Spiritismul la început era lățit mai ales pe la Nord. Germăni din Scandinavia erau fórte jaluzi și mai ales își temeau acésta speție de artă de lapi și de fini. Aveau școli speciale, în cari se propunea și sē învăța arta necromantie și în genere tôte spețiile de măestria magică și taumaturgică. Fiește-care casă magi-că își avea spiritul ei special.

Dintre taumaturgii popórelor păgâne, cei mai re-numiți despre facultățile lor în acésta speția de arta erau indienii. Artiștii indieni de acésta speția erau classi-ficați în patru clase: Fachiri, Sanyasis, Nirva și Yogins, Cei mai inferiori dintre acestia erau Fa-chirii, cari cu tótă inferioritatea lor față de celelalte clase, se puteau lăuda cu puterea ce o au asupra spi-ritelor, pe cari le pot pune în servițiul lor. Jacolliot, scrii-tor francez, care a fost martor ocular la niște produc-țiuni de acésta natură alor doi Fachiri, în opui său „Le spiritisme dans le monde“ (Paris 1875) des-pre aceste scie mai multe și mai pe larg.

Acestia își încep adunările lor cu invocarea spi-ritelor bune, după care urmēză starea de estaz (Trance) sau de convulsioni. Producțiunea lor asēmănă cu fenome-nele spiritistice comune; așa: obiecte mari și grele se pun în mișcare fără a fi atinse; și lucruri îndepartate se aduc la moment în față locului. Prin ajutorul medii-lor lor, fac apoi ca din o simplă sēmēnță, într'o óra se resară, se creșcă și se înflorēscă cea mai frumósă, plantă.*)

(Va urma.)

*) Fermecător, vrăjitor.

*) Jacolliot: „Le spiritisme dans le monde.“

D I V E R S E.

* *Consistoriul eparchial aradan* este conchiămat în ședință plenară pre Vineri în săptămâna în săptămâna luminată, în 10/22 Aprilie a. c. la 10 ore înainte de amăzi. Obiectul, de care se va ocupa Consistoriul cu această ocaziune este censurarea rapórtelor ce se vor substerne sinodului eparchial conchiămat în sesiunea ordinară a anului curent pre Dumineca Tomii în 12/24 Aprilie a. c.

* *Adunarea generală* a fondului pre țesc aradan este conchiămată pre Sămbătă în săptămâna luminată în 11/23 Aprilie a. c. la 9 ore înainte de amăzi, în sala consistoriului gr. or. român din Arad.

* *Deputat sinodal mirean* în cercul Vașcăului a fost ales dlu Nicolau Pap director la direcțiunea finanțiară din Oradea-mare.

* *Proiectul de lege* pentru întregirea dotațiunii preoțesci s'a pus în discușiunea camerei deputațiilor din Budapesta Vineria trecută în 3/15 Aprilie a. c. În desbaterea generală după ce referentul comisiunii și dlu ministru de culte și instrucțiune publică a recomandat proiectul pentru primire, contele Apponyi A. face încontra proiectului următoarele trei excepțiuni, [și anume a) dechiară, că nu este corect, că proiectul împarte preșții în două categorii: cualificați și necualificați, și cere, ca preoții necualificați să nu se împărtaşescă de ajutoriu, b) față de preoții bisericii gr. orientale, dechiară, că sunt pré multi preoți, susține, că densus nu crede, că biserica gr. or. se aibă faptice trebuință de atâția preoți, și cere, ca această cestiune să se cerceteze, deórece statul nu póte da ajutoriu atâtor preoți, și c) Proiectul nu este drept în contemplarea sumii de împărțit, căci pre când pentru români se ia o sumă de 900.000 fl. pre atunci pentru luterani și israeliți numai 70—80 de mii. Cere modificarea proiectului. Contele Zichy I. protestéză în numele confessiunilor contra procedurii guvernului de a-se amesteca în autonomia confessiunilor, și cere a-se restitui comisiunii, ca să-l prelucre de nou cu observarea autonomiei confessiunilor. Desbaterea urméză.

* *Timișana*, institutul românesc de credit și economii în Timișóra, precum vedem din raportul anual de pre anul de gestiune 1897 aprobat de aducerea generală ținută la 22 Februaru a. c. — a realizat în decursul anului trecut frumoșe progrese în toți ramii de operațiune. Capitalul social este de 280.000 fl. Depuneri spre fructificare la 31 Decemvre a. tr. au fost: 509,445 fl. 06 cr. Profitul curat al anului 1897 a fost: 34,505 fl. 78 cr. Din acest profit curat s'au împărțit șapte procente dividende acționarilor, 7515 florini 42 cr. s'a adaos la fondul de rezervă, și astfelu fondul de rezervă al institutului s'a ridicat preste 50,000 fl. ér 1000 florini s'au distribuit spre scopuri de binefacere. Director esecutiv în locul regretatului Ioan Suciú, s'a ales dlu avocat Paul

Rotariu, care câtva timp funcționase în fruntea institutului în mod provisoriu.

* *Ședință festivă.* Societatea de lectură a elevilor dela seminariul nostru diecesan va arangia în sára zilei de 12/24 Aprilie a. c. la 6 ore după amăzi în sala mare a seminarului îndatinata ședință festivă cu următoaria programă: 1. „Christos a înviat“ cor mixt. 2. „Cu-vânt de deschidere“ rostit de v.-preș. societății V. Terentiu cl. c. III. 3. „Rugăciune“, cor mixt de Humpel. 4. „Societatea în formarea caracterului“, disertațiune de C. Popescu cl. c. III. 5. „Prima impresie“ vals esec. de orchestra seminarială. 6. „Singurică“ cor mixt de Simionescu. 7. „Hanibal și Scipio,“ dialog de Ed. Grillparzer decl. de I. Cărpinișan cl. c. II. și I. Lăzărescu cl. c. I. 8. „Doine populare“ flaută solo esec. de C. Mursa, ped. c. III. 9. a) „Stăncuța,“ cor mixt de Musicescu. b) „Romăncuța,“ cor. bărb. de I. Mureșan. 10. „Comóra mea“: disertațiune de P. Dirlea sen. ped. c. IV. 11. „Ca la Brează“, cor mixt de T. Lugoșanu. 12. „Rugămintea din urmă,“ decl. de P. Arnăut. ped. c. IV. 13. „Sérba,“ esec. de orchestra seminarială. 14. „Pas în pas“, marș cor. bărc. de Porumbescu.

* *Meseriașii români din Arad* arangéză la Dumineca Tomii în 12/24 Aprile a. c. o petrecere de joc împreunată cu reprezentațiune declamatorică teatrală în sala hotelului „Crucea albă.“ Începutul la 8 ore seara. Biletă de intrare de persónă: locul I. 2 fl., locul II. 1 fl., locul III. 50 cr., se pot procura dela casariul Francisc Rogneanu (piața Tökoly Nr. 8) și în ziua reprezentațiunii la cassă. În pausă se va juca: „Batuta“ și „Călușeriul“ sub conducerea vătafului Iustin Olariu. Venitul curat este destinat pentru edificânda sală de joc și concerte.

* *Treceri la ortodocsism.* Din Agram se anunță că locuitorii duor sate din Istria și-au anunțat din ură națională față de popii italieni trecerea lor la religiunea greco ortodocsă. — „Neue Freie Presse“ primește din Petersburg știrea, că împératul Nicolae a felicitat prin adjunctul s. Sinod pe episcopul siro-caldeu Mar Ionan, care împreună cu alți preoți și vre-o 15.000 Siro-Caldeii a trecut zilele la aceste la confesiunea ortodocsă.

* *Puterea de atenziune a copiilor.* D-l Schuyten publică în „Bulletin de l'Academiei royale de Belgique“, observațiunile făcute asupra atenziunii copiilor în 4 școle deosebite. Metoda ce a urmat a fost: a dat copiilor să cetescă încet și fie-care în parte, un capitol atrăgător din mai multe cărți de sémă. Fără ca copiii să bage de sémă, d-sa a notat numărul de ori când își ridicau ochii și priviau în altă parte. Astfel a constatat că atenziunea e mai mare în clasele mai superioare, ceea ce e natural, dar lucru ciudat, fetele sunt mult mai atente ca băeții. Ora zilei are asemenea influință asupra gradului de atenziune. Ea descresce dela 8 la 11 dimineața, la 2 după prânț e mai mare decât la 11, dér mai mică decât la 8. În fine temperatura are asemenea influență. Atenziunea copiilor este în raport invers cu temperatura aerului. Sunt mai mulți atenți érna, decât vara. („Albina“).